

G e a n d e w e i

Wat is waarheid?

Tankdei en... bidde!

Protestantse
Kerk

Geloofsgetuige
Andreas Osiander

Hoe gaan we om met armoede?

Column Robert Colijn

De Warme Woonkamer

Ik hoorde op de radio weer een campagne tegen eenzaamheid. Eenzaamheid wordt een zichtbaar groter probleem. Maar tegelijk hadden we dit al tientallen jaren kunnen zien aankomen.

We worden al die jaren steeds individueller. Het lijkt wel of we in de tijd van de peuter zijn blijven hangen: 'Zelluf doen', in plaats van dat we doorgroeien naar 'samen doen'. Volgens neuroloog Manfred Spitzer zijn de gevolgen van eenzaamheid de belangrijkste doodsoorzaak in het westen. Waarom lukt het ons zo moeilijk om eenzaamheid tegen te gaan?

Toch ben ik hoopvol, omdat er veel initiatieven zijn om mensen te verbinden en samen eenzaamheid tegen te gaan. Als ik zie dat de gereformeerde kerk Damwald elke week twee keer de deur open zet om elkaar te ontmoeten, samen koffie te drinken en een spelletje te doen. Als ik zie dat dit ook gebeurt bij 'De Woonkamer' bij de PKN Kollum en op veel andere plekken. Ik hoor van de activiteiten in Waadhoeke waar samen wordt gegeten en speciale activiteiten worden georganiseerd. Ook bij mijn werk mogen we plekken te creëren waar mensen elkaar ontmoeten. Daar krijg ik hoop van.

Kerken willen graag iets betekenen rondom eenzaamheid. We moeten daarbij simpeler denken. Niet te veel vergaderen maar gewoon starten. Het is simpel om een 'woonkamer' te openen voor uw omgeving. Een plek waar de deur open staat en mensen ontvangen worden door lieve en zorgzame vrijwilligers. Een plek waar je niets hoeft maar mag zijn. We kunnen er zelfs 2 vliegen in 1 klap mee slaan! Ik hoor vaak dat diaconieën echt iets willen doen tegen armoede maar niet weten waar te beginnen. Welnu: kies als kerk, dorpshuis of andere plek ervoor om elke ochtend open te zijn en samen te lunchen. (Dat past ook nog prachtig in ons jaarthema: Aan tafel!) En nodig mensen uit om te komen zodat zij thuis hun verwarming uit kunnen houden op die momenten. Zo creëer je een gezellige plek om anderen te ontmoeten. Juist in deze tijd waarin de energieprijzen door het plafond gaan. Wij kunnen een plek bieden waar het warm is en gezellig. De Warme Woonkamer voor iedereen!

Robert Colijn is presentiewerker bij Solidair Friesland en kerkelijk werker in de Gereformeerde kerk Damwald

PS Wilt u als kerk dat Solidair Friesland meedenkt om ook bij u een Warme Woonkamer te openen? Bel dan met Robert op (06) 525 47 926

Meditatie Wat is waarheid?

"Het is deze leerling die over dit alles getuigenis aflegt, en het ook heeft opgeschreven.

Wij weten dat zijn getuigenis betrouwbaar is." (Johannes 21:24)

door ds. Peter Elzinga

Wanneer geloof jij dat iets waar is? We leven in een tijd waarin veel mensen niet met deze vraag bezig zijn. Het is populair om te zeggen dat iedereen zijn 'eigen' waarheid heeft, en dat elke mening gelijkwaardig is. Onze cultuur vertelt ons dat er geen waarheid is, alleen maar verschillende manieren van kijken.

Hebben ze gelijk? Is er geen algemeen geldende waarheid? Is elke opvatting gelijkwaardig? Kun je met hetzelfde recht zeggen dat God bestaat of dat Hij niet bestaat?

Onze werkelijkheid is zo chaotisch geworden, zo gefragmenteerd, er komt zoveel verschillende informatie op ons af en de waarden en normen van mensen lopen zó ver uit elkaar, dat het onmogelijk is geworden om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen. Om dan te concluderen dat waarheid niet bestaat, of niet relevant is, is mijns inziens echter een brug te ver.

Feiten en hoe ze te wegen

In het gewone, dagelijkse leven gaan mensen wel degelijk ervan uit, dat sommige dingen waar zijn en andere niet. Een tafel is een tafel, daar loop je omheen. Links rijden op de weg is niet te adviseren als je geen ongeluk wilt. Wie een misdaad begaat, en gepakt wordt, wordt bestraft op basis van objectieve feiten, als deze te achterhalen zijn. Dan gaat het om feiten en hoe deze gewogen moeten worden, niet om meningen.

Als je beste vriend je iets vertelt, zul je geneigd zijn om hem of haar te geloven. Waarom? Waarom zou hij of zij je voorliegen? Het is immers je beste vriend?

Ook in de rechtspraak worden naast objectieve feiten ook ooggetuigenverslagen gebruikt, om bewijs in een zaak op te bouwen. Al weten we dat mensen kunnen liegen, en al

houdt onze geest ons soms voor de gek, toch blijkt er geen alternatief te zijn voor de woorden van mensen die zelf gezien hebben wat er gebeurd is. In de Bijbel wordt op veel plaatsen verwezen naar ooggetuigen.

Johannes, de schrijver van het Johannesevangelie, wordt hier boven beschreven als een betrouwbare getuige. Op belangrijke momenten van Jezus leven, bij Zijn dood en na Zijn opstanding, vertellen ooggetuigen ons wat zij zelf gezien hebben.

Levende getuigen

Dat werd zelfs zo belangrijk gevonden, dat toen er een nieuwe apostel moest worden gekozen, men het volgende criterium hanteerde: 'Daarom moet een van de mannen die steeds bij ons waren toen de Heer Jezus onder ons verkeerde, vanaf de doop door Johannes tot de dag waarop Hij in de hemel werd opgenomen, samen met ons getuigen van Zijn opstanding.' (Handelingen 1:21,22).

En Paulus zegt ongeveer twintig jaar na de dood en opstanding van Jezus Christus tegen de gemeente in Korinthe dat er zo'n 500 getuigen waren van het feit dat Jezus uit de dood was opgestaan. De meesten daarvan waren toen nog in leven, en konden er nog van getuigen. Je kon het nog aan ze vragen! (1 Korinthiërs 15:3-6)

Keer op keer bepaalt de Bijbel ons bij het feit dat we geen mooie sprookjes geloven, maar waar gebeurde feiten. Getuigen genoeg. Al heb ik Jezus Christus niet persoonlijk gezien, ook ik kan en wil uit eigen ervaring getuigen dat God ook in mijn leven heeft gewerkt. Die waarheid wil ik graag delen met anderen, zodat ook zij Jezus Christus mogen leren kennen.

ds. Peter Elzinga is predikant van de prot. wijkgemeente Huizum-West (Kurioskerk)

Leesrooster

Week 44, 30 oktober t/m 5 november

zondag 2 Koningen 5:1-19a
maandag 2 Koningen 5:19b-27
dinsdag Psalm 84
woensdag 2 Koningen 6:1-7
donderdag 2 Koningen 6:8-23
vrijdag 2 Koningen 6:24-7:2
zaterdag 2 Koningen 7:3-20

Week 45, 6 t/m 12 november

zondag 2 Koningen 8:1-6
maandag 2 Koningen 8:7-15
dinsdag 2 Koningen 8:16-29
woensdag 2 Koningen 9:1-13
donderdag 2 Koningen 9:14-29
vrijdag 2 Koningen 9:30-37
zaterdag Lucas 20:20-26

Protestants Perspectief

Solidariteit in tijden van onzekerheid

We gaan collectief verarmen. Om de energiecrisis kan niemand heen. Het was al duidelijk dat energiebesparing belangrijk is om de aarde voor iedereen leefbaar te houden. Daarnaast krijgt iedereen nu te maken met forse prijsverhogingen door de gestegen inflatie, mede door de duurder energie. Dat geldt voor mensen thuis maar dat geldt ook in de kerk. Met de stijgende kosten groeit ook de armoede. Hoe gaan we hiermee om?

door ds. René de Reuver

Solidariteit nodig

De huidige situatie brengt grote onzekerheid met zich mee. Die onzekerheid raakt ook mij. Hoe hoog wordt mijn energierekening? En hoeveel geld ben ik straks kwijt aan boodschappen? Hoe krap wordt mijn budget?

Maar ondanks deze persoonlijke vragen probeer ik - uitgedaagd door het evangelie - niet alleen aan mezelf te denken, maar me vooral af te vragen wie er harder geraakt wordt dan ikzelf. Deze solidariteit is volgens mij hard nodig in deze tijd om ervoor te zorgen dat we goed samen kunnen leven.

Kloof tussen arm en rijk

De energiecrisis vergroot namelijk de kloof tussen arm en rijk. Internationaal, doordat de prijzen worden opgedreven door de hoogste bidder. Hierdoor komen landen met minder koopkracht letterlijk in de kou te staan. Maar ook in Nederland vergroot het de kloof. Juist mensen met een kleine portemonnee kunnen de klappen van de stijgende prijzen minder goed opvangen.

De stijgende prijzen brengen het gesprek over energiearmoede en duurzaamheid in een stroomversnelling. Plotseling gaat het niet alleen over keuzes op basis van onze waarden, maar zijn zij een financiële noodzaak geworden. Juist daarom komt het nu aan op gedeelde waarden als solidariteit, gerechtigheid en barmhartigheid voor mensen, ja voor de hele schepping.

De kerk staat voor forse opgaven. Allereerst diaconaal. Steeds meer mensen dreigen in armoede te vervallen. Zijn zij in beeld? Hebben we in het vizier hoe zij geholpen kunnen worden? Het doet een appel op alle gelovigen om juist in moeilijke tijden solidair met elkaar te zijn. Ook nu we zelf na moeten denken hoe de rekeningen betaald kunnen worden, mogen we anderen niet vergeten.

Crisis als kans

Hiernaast is het de uitdaging om het eigen huishoudboekje van de kerk op orde te houden. Hoe ga je om met de verwarming van kerkgebouwen? Is dit het moment om in te zetten op energiebesparende duurzame investeringen? Of, heel snel en praktisch: om samen te gaan kerken, zodat er op zondag maar één gebouw verwarmd hoeft te worden? Wie weet is deze crisis een kans om de zegen van samen kerk-zijn concreter te ervaren.

Als derde heeft deze crisis ook de uitdaging in zich om samen delen op een ander vlak heel concreet te maken. De kerk heeft al heel lang

en breed ervaring met hulp aan mensen die wat extra's kunnen gebruiken. Veel gemeenten zijn betrokken bij de plaatselijke voedselbank. Of neem een voorbeeld aan het initiatief van ds. Robert Stigter om juist in deze tijd als kerk een warm(t)emaaltijd te organiseren voor mensen die letterlijk en figuurlijk wel wat warmte kunnen gebruiken (zie kader).

Energie en duurzaamheid

Het is duidelijk: geld is helaas de grootste drijfveer in de wereld. Steeds meer zien we de

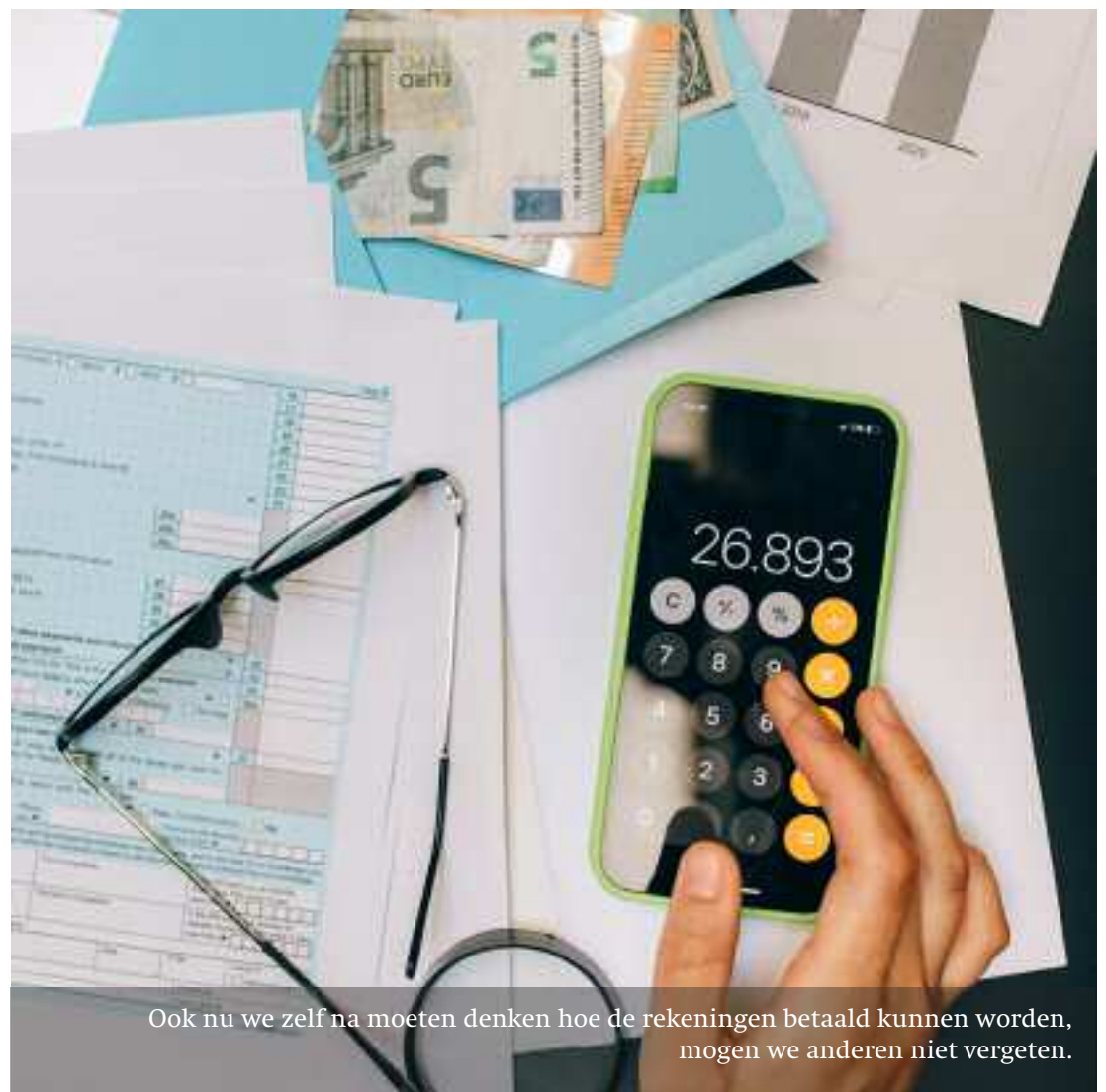
keerzijde van de door vrije markt en geld gedreven neoliberale doctrine. Door schade en schande ontdekken we hoe fundamenteel waarden als solidariteit, gerechtigheid en respect voor Gods schepping zijn.

Juist de kerk zou moeten laten zien dat andere principes leidend zijn. Solidariteit en gerechtigheid mogen wat kosten. Dat levert misschien geen financiële winst op, maar wel een betere samenleving.

ds. René de Reuver is scriba van de generale synode van de Protestantse Kerk

Warmtemaaltijd

Kerk Delfgauw hield op 9 oktober voor het eerst een Warm(t)emaaltijd, een maaltijd voor iedereen uit dit Zuid-Hollandse dorp die wel wat extra warmte kan gebruiken. „Want net als bij liefde geldt voor warmte: als je het deelt, wordt het meer. De Warm(t)emaaltijd is een heerlijke voedzame warme maaltijd, in een verwarmde zaal zodat iedereen thuis de verwarming uit kan zetten, waar we allemaal een beetje warm van worden”, aldus initiatiefnemer ds. Robert Stigter. De maaltijd is bewust in oktober georganiseerd, omdat de overheid nu nog geen compensatie geeft, terwijl wel al veel mensen financieel in de problemen komen. Deelnemers die het kunnen missen betaalden een vrijwillige bijdrage gevraagd om de kosten te dekken. Ook betaalden sommigen voor anderen die krap bij kas zitten.

Ook nu we zelf na moeten denken hoe de rekeningen betaald kunnen worden, mogen we anderen niet vergeten.

Geloofsgetuige

Andreas Osiander

'Het is niet waar en niet geloofwaardig, dat de Joden kinderen van christenen heimelijk wurgen en hun bloed gebruiken'

* 14 december 1489, Gunzenhausen
† 17 oktober 1552, Koningsberg

Neurenberg is grote stad met een verschrikkelijk verleden. Het is de stad van de extreem antisemitische Julius Streicher, van enorme parades van de nazi's op het megalomane terrein dat Albert Speer daarvoor ontwierp, met een groot podium voor Hitler, van de processen tegen de voormalige beulen van het Derde Rijk. En in de Middeleeuwen was het ook al erg geweest. Een synagoge en een joodse wijk werden verwoest om plaats te maken voor een kerk. Die kerk wordt nu uit schaamte gesierd door een heiligenbeeld van de joodse Edith Stein. Op de preekstoel van een andere kerk in de oude binnenstad hangt het portret van Andreas Osiander. Hij was een van de kerkhervormers in de zestiende eeuw. In 1522 pastor van de Sankt Lorenzkirche geworden, had hij zich tot leider van de reformatie ter plaatse ontwikkeld. Zijn naam valt later vaak in verband met diverse conferenties en debatten over allerlei theologische en kerkelijke kwesties. Hij week soms af van Luther en Calvijn. Zijn accent op het 'inwonen' van Christus in de gelovigen had een mystieke trek. En hij toonde interesse in de nieuwe astronomie.

Maar waarom hij nu vooral met respect herinnerd wordt is vanwege een lang vergeten boekje. Het is een gedegen bestrijding van het antisemitisme. Er was op Hemelvaartsdag 1529 in een dorpje Pörsing een kind dood gevonden. Dertig joden ter plaatse werden vervolgens op grond van het oude 'bloedsprookje' gefolterd en verbrand. Osiander, die les gehad had van een joodse rabbijn en zelf Hebreeuws gedoceerd had, schreef twintig argumenten tegen zulke praktijken. Daaruit bleek een deskundige en respectvolle benadering van het jodendom. Kinderoffers waren al in de Bijbel verboden. En sinds de val van de tempel brengen Joden helemaal geen offers meer. Ze zoeken Gods genade door te leven naar zijn Wet. Voor hen is naastenliefde ook een groot gebod. En de roep om wraakacties is meestal een poging van een overheid om iets te verbergen.

Het werd anoniem gedrukt. En toen er rond Pasen 1540 in het bisdom Eichstädt een dood kind werd aangetroffen, had het effect. Er volgde geen wraakactie. Berucht zijn de woedende geschriften die Luther in deze jaren tegen de joden schreef. Berlijn heeft daarom onlangs zijn naam van straatnaambordjes gehaald. Maar zulke verhalen zijn er dus ook. Ze laten zien waarvoor het christendom eigenlijk staat. *Harmen Jansen*

Byldspraak - Willem Wilstra Tankdei en... bidde!

Sa'n 350 jier ferlyn hiene de protestanten ferlet fan in Bid- en Tankdei. It gie harren doe foaral om de Heare God rêding te freegjen by oarloegen en rampen.

Letter, troch de ekonomyske ûntwikkeling en it besef dat it hiele bestean te krijen hat mei opbringsten út de natuer en it fersoargjen dêrfan, hawwe se de klam lein op algemiene dingen dy't 'de minsken sels net regelje kinne'. Tink oan sûnens, leafde, famylje en freonen, wûndere natuer, skjin drinkwetter. Op 2 novimber is it wer safier.

Lit ús tankbere minsken wêze, dat wy help en stipe sykje yn it djippe mystearje dat GOD neamd wurdt. Foar tankbere minsken jildt, dat der mear goed as ferkeard bestiet. Dat is genietsjen!

Bygeande foto is fan in skilderijke dat al jierren by ús yn 'e keamer hinget. Ea kocht foar in pear tiensjes op in bazaar. De namme fan de skilder is min te ûntsiferjen. My tinkt in Ingelsken. Ik haw alris wat rûnfrege by eksperts, mar sy jouwe gjin útslach. Wat my trouwens it meast oansprekt is it jiertal: 1917! Min heit silger is yn dy snuorje berne (1915).

Bysûnder? Jawis, it hinget tsjinoer myn plakje oan de iterstafel. Foar ús is it goud wurdich, is it eins alle dagen tankdei. Jo begripe my wol.

Geandewei Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Colofon

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (0592) 48 28 30
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
E: administratie@geandewei.nl

Protestantse Lezing op 31 oktober Secularisatie en zingeving

Op maandagavond 31 oktober, Hervormingsdag, vindt voor de zesde keer de Protestantse Lezing plaats. De lezing wil vanuit protestants perspectief een bijdrage leveren aan een maatschappelijk thema. Thema is de positie van de kerk in gesecculariseerd Nederland met als titel 'Zinnig zoeken'. Locatie is de Jacobikerk in Utrecht, inloop vanaf 19.30 uur.

Sprekers zijn ds. René de Reuver, scriba van de generale synode, en Annemiek Schrijver, presentator van het tv-programma *De Verwondering* en hoofdredacteur van het gelijknamige tijdschrift. De avond wordt gepresenteerd door Elbert Smelt, leadzanger van de populaire christelijke band Trinity, presentator van kinderprogramma's en de podcast *Kerk&Ik*.

Debatvorm

Bijzonder dit jaar is dat de Protestantse Lezing een speciale editie is van het succesvolle ViaJacobidebat, een initiatief van de Utrechtse community ViaJacobi. Tijdens dit debat gaan de aanwezigen in gesprek over secularisatie, sporen van zingeving in de samenleving, nieuwe vormen van zingeving en welke rol het christendom daarin speelt.

Zingeving zoeken en vinden

Anno 2022 is zingeving op vele plekken te vinden, maar steeds vaker geven mensen een individuele invulling aan zingeving. Het gezamenlijke aspect lijkt daarmee weg te vallen. Is dat erg, of hoort die flexibiliteit er vandaag

de dag nu eenmaal bij? En is zingeving bij uitstek individueel gericht of kan het breder worden getrokken? In dit ViaJacobidebat gaan de aanwezigen in gesprek over het zoeken van zingeving en het vinden van een spiritueel thuis.

Proeverij

Voorafgaand aan de Protestantse Lezing vindt in de middag een proeverij van nieuwe vormen van christendom plaats, met o.a. bijdragen van de Droominee, Rikko Voorberg en Dansklooster. Deze proeverij wordt georganiseerd door Pauline Weseman (journalist voor onder meer *Trouw* en *Volzin*), Johan Roeland (VU) en dagblad *Trouw*. De vormen zijn eerder beschreven in *Trouw*, nu gebundeld in het boek *Ziel zoekt zin, hoe verder als je geloof het niet meer doet*, dat die middag wordt gepresenteerd. Van deze proeverij komen 's avonds elementen terug tijdens het debat. Zo neemt Pauline Weseman deel aan het panelgesprek. Het kunstwerk dat Bob Venus die middag maakt met de deelnemers van De Proeverij is 's avonds te zien.

Meer informatie en aanmelden via protestantsekerk.nl/lezing

Diversen

Interkerkelijke vrouwenochtend met Anky Rozema in Burdaard

Op vrijdag 28 oktober wordt de tweede Interkerkelijke Vrouwenochtend van dit seizoen gehouden in het MFC Het Spectrum in Burdaard. Spreekster is Anky Rozema uit Ureterp over 'Mooi van binnen is mooi van buiten'. De ochtend is van 9.30 uur tot ongeveer 11.30 uur, inloop met koffie vanaf 9.00 uur. Er is een boekentafel van de Boektiel aanwezig en kinderoppas. Meedoen kost 5 euro inclusief koffie/thee en cake. De volgende bijeenkomsten zijn op de vrijdagen 25 november, 20 januari, 24 februari en 24 maart.

Concerten ten behoeve van opknappen orgel Lutherse Kerk

De Lutherse Kerk in Leeuwarden gaat het monumentale Van Dam-orgel opknappen en organiseert een aantal benefietconcerten om geld daarvoor op te halen. Het eerste is op zondag 30 oktober van 16.00 tot 17.00 uur en wordt verzorgd door Sebastiaan Schippers op orgel en Petra den Dikken op dwarsfluit. Het thema is dan Reformatie. Op zondag 27 november nemen Henk Veldhuizen en Ulbe Tjallingii plaats achter het orgel en op 11 december komt Tjallingii opnieuw, dan met sopraan Vronie de Vreeze. Thema is dan Advent. Toegang is vrij, maar uiteraard hoopt de organisatie op gulle vrijwillige bijdragen.

Cursus Leren van Luther 2022-2023 Luther over de christelijke vrijheid

Voor wie zich wil verdiepen in geloofsvragen is er al een aantal jaren de cursus Leren van Luther. Dit jaar is het thema 'de christelijke vrijheid'. Luther zegt dat geloof de bron is van vrijheid, maar wat is geloof volgens hem? In vier bijeenkomsten van 1,5 uur nemen deskundige docenten deze vraag vanuit verschillende invalshoeken onder de loep. Locatie is de Lutherse Kerk in Leeuwarden.

Luther écht leren kennen waar het spannend wordt: dat is het doel van de cursus Leren van Luther. Want wij denken vrij te zijn, maar zijn we dat ook? Waar zit werkelijke vrijheid in? Luther heeft het over de vrijheid van de geest. Wat bedoelt hij?

In het seizoen 2022-2023 lezen we delen uit Luthers beroemde verhandeling over de vrijheid van de christenmens. Dat korte geschrift begint met een veel geciteerd, maar weinig begrepen aforisme (bondige uitspraak):

Een christenmens is een volkomen vrij heer over allen en niemands onderdaan.

Een christenmens is een volkomen dienstbare knecht van alles en ieders onderdaan.

En waarom is christelijke vrijheid onherroepelijk verbonden met spontane christelijke dienstbaarheid? In *Over de christelijke vrijheid (De libertate christiana)* vinden we Luthers eerste samenhangende formuleringen over de betekenis van geloof (als reactie op Gods belofte) en over de relatie tussen christelijke vrijheid en christelijke ethiek.

De bijeenkomsten zijn op 8 november (Innere vrijheid door aanvaarding van Gods ge-

nade met prof. dr. Markus Matthias), 29 november (Vrij boven alles uit in verbondenheid met Christus met dr. Theo van Willigenburg of ds. André van der Stoel), 20 december (Tot dienstbaarheid groeien met ds. Willy Metzger) en 17 januari (Je naaste dienen: leven voor de ander met ds. Suzanne Freytag).

Deelname kost 20 euro. Deelnemers krijgen de beschikking over een zorgvuldig samengestelde reader (pdf of eigen kopie) met een samenvatting van Luthers betoog en een vertaalde selectie van paragrafen uit zijn traktaat.

Plaats: Lutherse kerk, Nw. Oosterstraat 28 – 30, Aanmelden bij Elisabeth Huxdorff, luthers@xs4all.nl of (06) 127 83 713

Diversen

Urker Mans Formatie in concert in Bolsward op 26 november

Op zaterdag 26 november 2022 geeft de Urker Mans Formatie een kerstconcert in de Martini-kerk in Bolsward. Het programma bevat arrangementen van bekende werken zoals: *Stille Nacht*, *Christmastide* en *Cantique de Noël*. Daarnaast komen authentieke Engelse christmas carols aan bod zoals *The first Nowell* en *O come all ye Faithful*. Aan het monumentale Hinsz-orgel en de vleugel zit Hugo van der Meij, een bekende Katwijkse musicus. Hij begeleidt de zang en speelt bovendien enkele improvisaties. Aanvang: 19.30 uur, kaarten kosten ang: 17,50 euro, bij reservering en voorverkoop 16 euro, kinderen t/m 11 jaar gratis. Reserveren en online bestellen: www.martinmans.nl of (06) 253 91 903, voorverkoop: Boekhuis Stumpel, Appelmarkt 6, Bolsward.

Stichting Als kanker je raakt komt naar Zuiderkerk Drachten

Op 11 en 12 november houdt de stichting Als kanker je raakt twee activiteiten in de Zuiderkerk, De Drift 46 in Drachten. Op vrijdag 11 november is er een benefietconcert van Interkerkelijk Mannenkoor Drachten o.l.v. Freddy Veldkamp, Fardau van der Woude (sopraan), Harm Hoeve (orgel), Sebastiaan Schippers (piano) en Janke van de Meulen (lady-speaker). De avond begint om 19.30 uur, entree 5 euro, kinderen t/m 12 jaar gratis. Er is ook een collecte. De opbrengst van deze avond komt ten goede aan het werk van de stichting Als kanker je raakt, die op zaterdag 12 november in dezelfde kerk een ontmoetingsdag houdt. Deze laagdrempelige dag is voor mensen met kanker, hun naasten, nabestaanden en andere belangstellenden. Dagleiding en muziek is in handen van Rob Favier. 's Ochtends zijn er twee lezingen door Marinus van den Berg en Marieke van Lierop, waarna een lunch wordt aangeboden. Voor het middagprogramma is er keuze uit vier workshops. De dag is van 10.30 tot 16.00 uur en aan deelname zijn geen kosten verbonden. Informatie en inschrijven: www.alskankerjeraakt.nl.

Zondagmiddagconcert met Oranje en Gerrit Breteler

Op zondagmiddag 30 oktober geeft Fanfare Oranje om 15.30 uur een concert in de Fonteynkerk in Dokkum. Speciale gast is zanger Gerrit Breteler. Samen met zijn pianist Peter van der Zwaag en samen met Oranje geeft hij een aantal van zijn sfeervolle liederen ten beste. Oranje onder leiding van dirigent Siemen Hoekstra heeft deze middag gekozen voor het thema Hoop. Muziek uit tijden van oorlog en bevrijding passeert de revue. Een toegangskaart kost 10 euro inclusief een pauzedrankje, kinderen tot en met twaalf jaar mogen gratis mee.

Diaconie Hoe herken je armoede?

Mensen die geld tekort hebben, lopen daar meestal niet mee te koop. En op het eerste oog is er niets van te merken. Hoe kom je als diaconie deze mensen op het spoor?

Een diaconie die wacht op financiële hulpaanvragen van particulieren, kan doorgaans lang wachten. Mensen die leven in armoede, kloppen meestal niet zelf aan. Er is schaamte en een diaconie is voor velen buiten de kerk een totaal onbekend fenomeen.

Binnen een gemeente zijn veel vrijwilligers die als oren en ogen van de diaconie kunnen dienen. Denk, naast de diakenen zelf, aan ouderlingen, contactpersonen, vrijwilligers van een maaltijdproject of helpers bij de jaarlijkse rommelmarkt. Omdat ook veel kinderen en jongeren te maken hebben met armoede is het wijs de vrijwilligers van de kindernevendienst en jeugdkerk er ook bij te betrekken. Deze mensen zijn niet gewend om signalen van armoede op te vangen. Wat kun je deze vrijwilligers als diaconie vertellen?

Koud in huis?

Vrijwilligers die bij mensen thuis komen, kunnen veel signalen opvangen als ze goed om zich heen kijken en 'tussen de regels door kunnen luisteren'. De staat van meubels en kleding kan een indruk geven van de hoeveelheid geld die mensen te besteden hebben. Geen abonnement op een krant meer hebben of een koud huis kan ook een indicatie zijn. In een gesprek kom je erachter hoe mensen hun (vrije) tijd doorbrengen. Gaan ze op bezoek, met vakantie, gaan ze met de auto of de bus? Vieren ze hun verjaardag? Hebben ze een partner verloren of zijn ze hun werk of sociale contacten kwijt? Ineens kan er bij de vrijwilligers een belletje gaan rinkelen. Soms lukt het om gebrek aan geld gewoon heel open ter sprake te brengen. De vrijwilligers kunnen hun signalen aan de diaconie doorgeven.

Sleutelfiguren

Er zijn meer organisaties actief bezig om armoede op te sporen en te bestrijden. Denk aan diaconieën van andere kerken, voedsel- en kledingbanken, een inloophuis en de kringloopwinkel. Goed contact met deze organisaties

voorkomt dat er dubbel werk gedaan wordt. Kijk wat er al gebeurt en stem goed op elkaar af! Binnen en buiten de plaatselijke kerk zijn er mensen die zicht hebben op armoede in de regio, of ze dat nu vanuit hun betaalde of onbetaalde werk doen. Zij hebben vaak ook rechtstreeks contact met mensen die in armoede leven. Deze zogenaamde sleutelfiguren zijn bijvoorbeeld arts, medewerker bij de sociale dienst of ouderenbond, wijkverpleegkundige, leerkracht, wijkagent of werkzaam bij het vluchtelingenwerk. Uiteraard kunnen zij geen namen noemen, mensen hebben recht op privacy. Maar vragen stellen kan nuttige informatie opleveren: Waar ziet u mensen die in armoede leven? En: wat zou u aan armoedebestrijding doen als u in de diaconie zat? Deze sleutelfiguren kunnen ook mensen in armoede doorverwijzen naar de diaconie.

Vindbaarheid en zichtbaarheid

Als een diaconie er wil zijn voor armen, moet ze wel makkelijk vindbaar en aanspreekbaar zijn. En daar ontbreekt het nog wel eens aan. Komt de diaconie op plekken waar arme mensen komen? Een diaken die meewerkt bij de voedselbank kan een schat aan informatie inbrengen. Controleer eens hoe de diaconie zich presenteert op internet of in de plaatselijke krant. Vaak staat op een website van de kerk formele informatie over de diaconie, met beleidsplan en al, maar geen gezicht, telefoonnummer of uitleg over wat een diaconie doet.

Ook kan de diaconie regelmatig een berichtje naar dorpskrant of huis-aan-huis-blad sturen waarin staat wat de diaconie doet en wie er bij hen kunnen aankloppen voor hulp.

En als het kerkgebouw op een plek staat waar veel mensen langskomen, is het natuurlijk ook mogelijk om posters of spandoeken te maken waarop duidelijk wordt dat de kerk mensen in armoede wil bijstaan.

bron: protestantsekerk.nl

De staat van meubels en kleding kan een indruk geven van de hoeveelheid geld die mensen te besteden hebben.

Bij de tachtigste sterfdag van architect Tjeerd Kuipers Meer dan vijftig kerken én een synagoge

Op 13 november is het tachtig jaar geleden dat de befaamde Friese architect Tjeerd Kuipers in Laren overleed. Hij was geboren in Gorredijk en van eenvoudige komaf. Toch wist hij op te klimmen tot befaamd architect. Hij was onder andere in dienst bij het bekende architectenbureau van Berlage. Meer dan vijftig (voornamelijk gereformeerde) kerken ontwierp hij, soms meerdere per jaar. Hij wist vooral in de jaren 1910 – 1930 een onuitwisbare naam te vestigen.

door Maurice C.J. Wielenga

Tjeerd Kuipers liet zich in het begin van zijn architectenloopbaan vooral inspireren door de neo-renaissance. Een voorbeeld daarvan is de in 1889 gebouwde Amsterdamse Funenkerk aan de Zeeburgerstraat in oud-Oost, een zaalkerk met maar liefst 1700 zitplaatsen met dubbele galerijen en een hoge preekstoel met een trap van achttien treden. Dominees met hoogtevrees meden vaak deze massale preekkerk. Door de ontvolking van deze wijk en hoge onderhoudskosten is deze fraaie kerk in 1974 gesloten en later gesloopt. Zo is het helaas met meer door Kuipers gebouwde kerken gegaan.

In Leeuwarden bouwde Tjeerd Kuipers in 1910 de Oosterkerk aan het Hoeksterpad, een gebouw dat enkele keren verbouwd werd om het groeiende aantal kerkgangers onder te kunnen brengen. Het gebouw had aan de oostkant een groot gekleurd raam, net als aan de westkant. Verder was het gebouw tamelijk donker, met een orgel boven de galerij. De laatste dienst in de Oosterkerk werd in 1979 gehouden in een volle kerk, onder leiding van ds. M.P. van der Kruk.

Koepelkerk

Ook de Koepelkerk aan de Vredeman de Vriesstraat in Leeuwarden is een schepping van Kuipers. Dit gebouw kwam in een latere periode van Kuipers gereed, in 1923. Hij zou aanvankelijk Wilhelminakerk genoemd worden, maar het werd Koepelkerk, hoewel de bekroning geen volledige maar een halfkoepel is. In dit gebouw zijn romaanse en byzantijnse invloeden te herkennen. Het bouwwerk staat op de monumentenlijst en wordt algemeen gewaardeerd door de ruimtelijke werking en materiaalkeuze. De laatste dienst in de Koepelkerk werd in 2014 gehouden. De nieuwe eigenaar maakte er het Koepeltheater van.

Er zijn nog maar een paar kerken van de hand van Tjeerd Kuipers in gebruik, waaronder de Wilhelminakerk aan de Blekersdijk in Dordrecht, een toonbeeld van fraaie architectuur met een halfronde zaal en half verborgen orgelkas, de Bergsingelkerk in Rotterdam en de Zonnebrinkkerk in Winterswijk. De Gereformeerde Kerk Wijnjewoude - Hemrik is ook een ontwerp van Kuipers (1909).

In Heeg staat ook nog een fraai kerkgebouw van zijn hand uit 1891, maar ook hier heeft het gebouw voor het laatst dienst gedaan, in 2021. Er worden in de kerk met het fraaie torentje zeven appartementen gebouwd, met behoud van de uiterlijke kenmerken.

Synagoge in Groningen

Aan de Folkingestraat in het centrum van Groningen bouwde Tjeerd Kuipers in 1906 een sjoel, een synagoge dus. Dat is heel bijzonder geweest voor een gereformeerde architect. Hij bouwde deze synagoge overigens niet af

leen, maar in samenwerking met zijn vakgenoot Ytzen van der Veen, met wie hij ook de Zuiderkerk aan de Stationsstraat in Groningen ontworpen had.

Het bouwwerk heeft nog het meeste weg van een kruisbasiliek of basilica, bestaande uit een transept, een apsis, een middelschip en twee zijschepen. Aan de bovenzijde is een houten tongewelf aangebracht, zoals je bij meer voormalig gereformeerde kerken aantreft. Heel bijzonder is de neo-Moorse stijl met hoefijzers en sleutelgatbogen. Deze oriëntaalse stijl ontleende Kuipers aan de synagogen van Berlijn en Dresden. Hij bezocht deze steden tijdens zijn studiereizen.

Dat Tjeerd Kuipers nog meer in zijn mars had, blijkt wel uit zijn ontwerp van de Zevenlandenhuisen aan de Roemer Visscherstraat in Amsterdam. Deze huizen werden in 1894 gebouwd in een neostijl, het eclecticisme. Elk van de zeven huizen verwijst naar een ander land, vandaar de naam. Vooral de panden die Italië, Spanje, Duitsland en Frankrijk vertegenwoordigen, trekken internationaal aandacht en zijn opgenomen in toeristische wandelroutes. Opdrachtgever voor de bouw was de bekende Amsterdamse zakenman en filantroop Sam van Eeghen.

Tjeerd Kuipers niet vergeten

Tjeerd Kuipers, de hardwerkende architect van eenvoudige komaf, die wars van aanzien was, verdient waardering en respect. Het ging Kuipers om de gemeenten te laten samenkomen rond Gods Woord, waarbij de preekstoel voor de woordverkondiging centraal stond. Aan wie geïnteresseerd is in het levenswerk van deze Friese architect, kan ik aanbevelen het boek van Peter Dillingh uit Dordrecht: *De kerken van Kuipers*.

VOLGENDE KEER **G**eandewei

*‘Vraag en er zal je gegeven worden,
zoek en je zult vinden’*

